

FRANKEL LEÓS DIÁKNAK LENNI, RANGOT JELENTETT

A hódmezővásárhelyi Eötvös József szakközépiskolának – korábban Frankel Leó Közgazdasági Technikumnak – 1957–61-ig voltam tanulója. Ezekre az évekre, tanáraimra és a diáktársakra mindig nagyon szívesen emlékezem.

Csulák Mihály 1970-ben készített interjút Németh László orvosíró-pedagógussal, *Tíz kérdés Németh Lászlóhoz* címmel. Kedves íróm így vélekedik a tanárokról és az oktatói hivatásról:

„a tanár kitervezi, elhelyezi cseleit, s az ebből kialakuló eredmény lesz a szellemi öröm, amely az oktató igazi jutalma, s ez az, amit ha megérez, a tanuló is átragad. Bölcsen élni ezekkel a fogásokkal, ... a jó tanár művészete. Egy jó tanár a tantervben is keresztülölpja, ami igazán fontos és látható irányító. ... így a pedagógus-világot én mindig a társadalom legkevésbé megbecsült, de legértékesebb részének tartom. Vigasztaló viszont, hogy egyetlen jó pedagógus is megmenthet egy iskolát.”

Ez az utolsó mondat számomra az egyik legfontosabb. Ebben az iskolában, bizonyos vagyok benne, hogy nem egy, de TÖBB, iskolát mentő pedagógus volt és megadott nekik a „szellemi öröm”, és a tanulóira is átragadt, amelyről Németh László beszélt. Úgy gondolom, nem véletlen az, hogy ötven év után is szeretünk ide visszajönni. Jó alapokat kaptunk itt, egész életünkben építhettünk rá.

Igen szerencsésnek mondhatom magam, mert kiváló pedagógusok oktattak bennünket, akik közül többen neves egyetemeken tanultak, majd tankönyveket írtak, iskolát alapítottak, történelmet kutattak, tanulmányokat publikáltak és sportágot alapítottak. Szinte az egész – akkori – tanári kart meg kell említenem.

Dr. F. Kiss Zoltán matematikára, Fazekas László irodalom–történelemre, Nagyillés Mihály mezőgazdasági ismeretekre, Kokovai Jánosné gépírás–levelezésre, Szabó Ferike Teréz földrajz–kémiára, Szabó János osztályfőnököm testnevelésre, dr. Tűzkő Lajos statisztikára – jogi ismeretekre, dr. Goldmann Istvánné könyvtelre, Mentler Endréné irodalomra, dr. Gazdapusztainé Erzsébet néni idegen nyelvre, Kiss Piroska szintén könyvtelre. Ma is öröm találkozni és beszélgetni velük, bár sajnálatos módon már többen eltávoztak közülük.

Hadd emlékezzem most ars pedagógiájukra és néhány eseményre immár 50 év távlatából.

A vonalzó

F. Kiss tanár úr első matematika órájára is emlékszem. Bemutatkozás után elmondta, mit követel tőlünk. Számára természetesen a matematika volt a legfontosabb tantárgy. „A matematika könyv és füzet becsomagolva, jó toll, hegyes ceruza, névvel ellátott vonalzó – nem hiányozhat az órától. Az órai munkának és a házi feladatnak megoldása, azon túl, hogy jó és pontos legyen, a külalakja sem hanyagolható el. Bármilyen vonalat, csak vonalzóval szabad húzni, számokat átfirkálni nem lehet, egy ferde vonalal áthúzva és föléírva kell kijavítani. Ha görbe vonalakat, rendetlen írást, csúnya átjavításokat lát, a füzetet kettétépi és újra kell másolni.” Ez sajnos többször meg is történt.

Bőséges házi feladatot adott mindig. Ha valamit nem értettünk, még bőségesebb házi feladatot adott és zúgolódásunkra azt mondta: – ha ezt mind megoldjátok, a végére megértitek! E miatt gyakran kértünk a kollégiumban a 10 órás villanyoltás után fennmaradási engedélyt. A szabályokat, képleteket álunkból felriadva is tudtuk.

Természetesen egy diák nehezen viseli a szigorú pontosságot és bizony be-be csúszott egy-egy vétség, amit igyekeztünk valahogyan korrigálni. A mai napig emlékszem arra az estre, amikor negyedik évben a vonalzómat otthon felejtettem és csak csengetés előtt vettem

észre, hogy nincs nálam. Gyorsan átszaladtam a III. osztályba és kértem egy vonalzót Gombár Marikától. Tanár úr az órán – nagy örömmre – nem is vette észre a csínytevést. A probléma azzal folytatódott, hogy szünetben elfelejtettem visszavinni a tulajdonosnak. A következő óra a harmadikosoknak matematika volt. Ekkor vette észre tanár úr, hogy Marikának nincs vonalzója és a felelősségre vonásnál a kérdésre megmondta, hogy kölcsönkértem tőle. Hogy nekünk milyen óránk volt, már nem em-

lékszem, de arra igen, hogy nyílt az ajtó és Gombár Marika ezt mondta: – Ágoston Ilonát, F. Kiss tanár úr hívja a harmadik osztályba.

Úristen – a vonalzó! – sápadtam el és heves szívdobogással indultam a tanár úr elé a léniával.

F. Kiss tanár úr szemrehányóan, emelt hangon így fogadott: – Te Ágoston én téged a falra kenlek, úgy oda csaplak, hogy ott maradsz! Nem szégyelled magad! Meg ne próbáld még egyszer! Értetted!

– Igen tanár úr – mondtam szemlesütve, megszégyenülten és többé nem feledkeztem meg a vonalzóról.

Még ma is minden vonalat vonalzóval húzok, hogy egyenes legyen.

Kislabda dobás

Bizonyos idő távlatából megszépülnek a középiskola negatív élményei is. Történelem tanáromra – Fazekas Lászlóra – is szívesen emlékszem. Tekintélyét nem csak nagyon szigorú és következetes számonkérésének köszönhettem, hanem annak a bőséges tudásnak és tanítási szeretetnek, amit megéreztem és amivel hatni tudott ránk. A történelem és irodalom órákra senki nem mert felkészületlenül elmenni. Óráin néma csendben hallgattuk szép mondatokban megfogalmazott, nyugodt előadásait a római korról, Nagy Lajos koráról, vagy éppen Vörösmarty Mihályról. Senki nem foglalkozott mással, figyelmünket teljesen leköttötte. Az évszámokat „köpni kellett”. Ha egy padosorból csak kevesen jelentkeztek a villámkérdéseknél, húszszor le kellett írni büntetésből a jó választ. Sok–sok évszám máig megmaradt a fejemben. Sikertől megszerettetnie velem a történelmet és az irodalmat

Természetesen a komoly tanítás és tanulás mellett humorban is bővelkedtek a középiskolás évek. Történelem tanárunk az egyik legfiatalabb pedagógusa volt az iskolának. Tavasszal, jó időben ő is hajlott egy kis változatosságra, így sikerült rávennünk, hogy az udvaron, a szabad levegőn, a nagy fa alatt tartsa meg a történelem óráit. Sőt még arra is hajlandó volt, hogy az óra második felében játszunk egy kicsit. Hamar előkerültek a tornateremből a kemény, kisméretű bőrlabdák és nagy fürgeséggel, jókedvvel indult a kislabda dobálás.

Emlékezetes esetem ekkor történt.

Tanárunk kitért karokkal, terpeszt állásban védte a kaput. Én – biztos gól reményében – teljes erőmmel a háló helyett, tanár úr nadrágjához vágtam a labdát, az öve alatt körülbelül egy arasznyira.

Tanár urat igen érzékeny pontján érthette a dobás, mert maga elé kapta mind a két kezét és csak ennyit nyögött fájdalmasan: – „Te az anyád!”

Én fülig vörösödtem és az osztály vihogása kíséretében a rögtönzött pálya végébe húzódtam. Egy pár hétig nagyon féltem a történelem órától, hogy „biztos bezúgok”, de a félelem alaptalan volt, a megtorlás elmaradt.

Történelemből ötösré érettségiztem, igaz, a Honfoglalás című tételt húztam, ami számomra a legkönnyebb volt.

Ma már ez is csak egy vidám emlék a sok közül...

Osztályfőnökünk Szabó János tanár úrra is szeretettel gondolok. 1957-ben új volt nekünk a középiskola, de neki is, hiszen Ő is ekkor kezdte több évtizedes tanári pályáját. Mi voltunk az első osztálya, így ő nekünk mindig fiatal tanár maradt. Tudta, hogy az élet kemény lesz és a helytálláshoz elengedhetetlen a szilárd állóképesség. Ezért igyekezett minden tanítványát az egészséges életre, a sport szeretetére nevelni. Időt és fáradságot nem kímélve, lelkesedéssel készített fel bennünket különböző sport versenyekre – a tehetségesebbeket több ízben országos bajnokságra – és a tanévzáró tornainnepségekre. Nem hátrált meg a feladatok elől. Több iskolát szervezett, pl.: a Burkoló Technikumot és természetesen Sportiskolát.

Diákcsínyeinket tudom, már régen megbocsátotta. Nem emlékszem, hogy bármikor is kiabált, vagy hangoskodva fegyelmezett volna bennünket. Szelíd szóval is féken tartotta zabolátlan kamaszságunkat. Ars pedagógiája a tanári pálya iránti elkötelezettségben, a magas szintű szakmai tudásban, a tanár–diák közötti kölcsönös tiszteletadásban és nagyfokú önfegyelmében rejlett. A 40 éves érettségi találkozónkon még mindannyiunk nevére és arcvonására is emlékezett.

Temetésén az erdélyi költő Szemlér Ferenc soraival búcsúztunk tőle:

„Ezek az eltűnt oktatók neveltek
s nevelnek egyre még,
szavukat máig őrzi lelked,
ha felednéd is egy s másik nevét.
De ők adták az intést, oktatást
holt ajkukkal, ám halhatatlanul,
s bár hallottál szót annyi mást,
szíved ma is tőlük tanul.”

A túrák

A tájfutással kapcsolatban is számtalan felejthetetlen élményre emlékszem vissza. Akkor még fel sem fogtuk, hogy sport–történelmet írunk és ennek is már több, mint fél évszázada. A tájékozódási futó élet 1958–ban kezdődött a Frankel Leó Közgazdasági Technikumban, melyet fiatal agilis tanárunk Nagyillés Mihály szervezett, hozzánk csatlakoztatva a Bethlen Gábor Gimnázium tanulóit is. Tanárunk alig volt idősebb nálunk 8–10 évvel, később 29 éven át az iskola elismert igazgatójaként tevékenykedett.

Élénken él emlékezetemben, milyen lelkesen készültünk első pilisi túráinkra. Hiszen van–e nagyobb öröm egy 15–16 éves serdülő számára, mint elszakadni az unott könyvtől, kiszabadulni az iskolapadból a szabad természetbe, nem beszélve az egyhangúnak tűnő sík alföldről a hegyekbe, a valóságos vadregényes erdőkre. Van–e nagyobb élmény a több kilométeres erdei gyaloglás után a megfáradt tizenéves számára, mint – szállás híján – galamb padlason a zizegő szalma és az illatos széna közt aludni? Vagy a csobogó tiszta forrásvízben felfrissíteni arcunkat, megmeríteni az ütött–kopott kulacsunkat, amiből a másnapra felmelegedett víz is jólesett a májkrémes kenyérre? Vagy van–e finomabb a vetyeháti erdőszélen bográcsban főzött, saftos paprikás krumplinál, aminek ízere ma is emlékszem? De felejthetetlen a Tisza-parti tájfutó verseny romantikája is. Évekig őriztem a „girbe–gurba” turistabotot, amit a fiúk törtek számunkra a gyaloglás megkönnyítésére és néha lovasian átvették tőlünk megviselt hátizsákunkat és cipelték a hegyoldalra. Van–e kellemesebb, mint a rőt avarban, az őszi napfényt kihasználva sütkérezni és csendben figyelni a kis sünt, miként csemegézik a lehullott vadalmából? Nagyillés tanár úr az utolsó szikkadt kenyérszalonnáját is megosztotta velünk, mert a több napos gyalogtúrán, a szabad levegőn olyan étvágyunk lett, hogy mindent „felzabáltunk”.

Igen hasznos volt ez a kezdeményezés, testi–lelki fejlődésünket elősegítette. Éltre szóló barátságok, sőt szerelmek szövődtek. Leckét vettünk az együttlét közösségformáló erejéből, az egymás iránti elengedhetetlen toleranciából. Köszönjük mind ezt szeretett tanárunknak, aki a múlt év szeptemberében töltötte be 75. életévét és ma sem szakadt el természetjárástól. Ez úton kívánom – kívánjuk – neki a legjobb egészséget. Felejthetetlen számomra a 2008–ban rendezett Hódmezővásárhelyi Tájfutók 50 éves nagyszabású találkozója, melyen az alapító tagok közül tizen vettünk részt, Nagyillés tanár úrral együtt.

A természet szeretete egész életemben megmaradt számomra is. Unokámmal bebarangoltuk a Balaton környékét, a Mátrát, Szlovákiát, ma az ő turista botját őrzőm, amit Galyatetőn faragtunk pihenés közben.

Arra biztatom én is a kedves olvasókat, szülőket, hogy vigyék ki gyermekeiket, unokáikat a természetbe. Hasznosabb, mintha csak a szobában a számítógép játék programját nyomogatták, vagy rosszabb esetben horrorfilmekkel szórakoznak a tv előtt, mert a legmodernebb technika is kitermelte már a bűnözés legújabb formáit, de a természetjárás csak az összefogást az egymás iránti szeretetet, a test és a lélek állóképességét növeli az emberekben.

Egykori iskolánk az eltelt 50 év alatt sokat változott kívül, belül. A többszöri profilváltások a kor igényei szerint alakultak, alakulnak.

Biztos vagyok benne, hogy ma is betölti azt a szerepet, amire hivatott és falain belül, a nehézségek ellenére is sikeres pedagógusok oktatják a fiatalokat, hogy egyenes derékkel, egyenes vonalakat húzzanak és jól tudjanak tájékozódni az élet terepén.

Bálint Jánosné Ágoston Ilona
egykori Frankel Leó-s diák

HONISMERET CSONGRÁD MEGYÉBEN

A Hazafias Népfőnt megszűnése után az ott működő Honismereti Bizottság helyébe 1991. április 23-án civil szervezetként, egyesületi keretek közt megalakult a Csongrád megyei Honismereti Egyesület. Az Egyesület megalakulásának 20. évfordulójáról 2011. május 6-án emlékeztetek meg Szegeden a Somogyi Könyvtár Folyóirat Olvasójában. Az ünnepség keretében az Egyesület történetét bemutató kamara-kiállítás

nyílt meg és itt mutatták be az évfordulóra készült emlékkönyvet, *Honismeret Csongrád megyében* címmel. A kiadványban az egyesület múltja mellett a megyei honismereti tevékenység történetéről, és az eltelt húsz év tapasztalatairól is olvashatunk. A kötet végén életrajzi lexikon mutatja be az egyesület tagjait.

A kötetben hatvan szerzőnek - szinte kivétel nélkül az Egyesület tagjainak - az írása szerepel.

Közülük a Hódmezővásárhellyel kapcsolatos írásokat emelem ki. Borus Gábor a Németh László Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményét ismerteti. Perényi János a *Paraszti Eszközök Pinceműzeumát* és a *Pásztorélet Kutatók Körét* mutatja be. A folyóirat főszerkesztője, Benák Katalin a mindszei helyismereti gyűjteményről ír, amelynek kialakításában jelentős szerepe volt. Dr. Varsányi Attila a Szeremlei Társaság tevékenységét ismerteti. Dr. Marjanucz László honismereti diáktáborok történetében szól a vásárhelyen megrendezett táborról is. Pál Lászlóné, Szabó Zsuzsanna a *Helytörténeti értékek átadásának a hagyományai* című írásában megemlíti a vásárhelyen megrendezett levéltári napok szerepét is, és ír az 2010-ben Vásárhelyen megrendezett *Honismeret Napja*-ról, ugyan csak ő mutatja be a honismereti munkáért kitüntetést kapott személyek közt a Bél Mátyás emlékéremmel kitüntetett dr. Blazovich Lászlót, az egyesület elnökét, aki 1967-től 1980-ig Vásárhelyen tanított. Először a 602. Ipari Szakmunkásképző Iskola Kollégiumának nevelőtanára, majd a Bethlen Gábor Gimnázium tanára, igazgatóhelyettese. Később a Csongrád Megyei Levéltár igazgatója, ahonnan nyugdíjba vonult. 2007-ben Pro Urbe kitüntetéssel ismerte el tevékenységét Hódmezővásárhely. Az egyesület által szervezett tanulmányutak közül a galíciai útról dr. Pintér István számol be. Írásában megemlíti személyes emlékeit is, Przemysl 1914-15 évi ostromában került orosz hadifogságba a nagyapja. A régi jeles honismerők sorában Herczeg Mihály önéletrajzával szerepel.

A visszaemlékezésekhez sok, többségükben színes fénykép kapcsolódik.

A kötetet mindazoknak a figyelmébe ajánlom, akik meg akarják ismerni lakóhelyüket, a „hon”-t, amelyben élnek.

Végezetül dicséret illeti a kötet anyagának összegereblyezőit: Pál Lászlóné Szabó Zsuzsannát és Gergelyné Bodó Máriaát, dr. Kovács Dániel lektori és szerkesztési tanácsait.

Köszönet illeti a megjelenést támogató mecénásokat. Közülük itt csak a vásárhelyi támogatót, a Hód-Biotech Kft. - *Vásárhelyi Látóhár* szerkesztőségét említem meg.

Magister Theodorikus